

NORGES HØYESTERETT

Den 31. desember 2023 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Normann, Arntzen og Østensen Berglund i

HR-2023-2474-U, (sak nr. 23-195411STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:

Påtalemyndigheten

(politiinspektør Odd Skei Kostveit)

mot

A

(advokat Ellen Tvedten Jorem
advokat Thomas Randby)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder videre anke over kjennelse om varetektsfengsling etter straffeprosessloven § 172.
- (2) Ved Ringerike, Asker og Bærum tingretts kjennelse 15. september 2023 ble A fengslet for en periode på fire uker med brev- og besøksforbud og medieforbud, samt fullstendig isolasjon i to uker. Siktelsen gjelder medvirkning til drap, jf. straffeloven § 275 jf. § 15. Fengslingen var begrunnet med bevisforspillelsesfare etter straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 2. Fengslingen er forlenget flere ganger. Siktede har vært underlagt brev- og besøksforbud i hele perioden og isolasjon og medieforbud frem til 15. november 2023. Påtalemyndigheten har så langt besluttet å nekte siktede innsyn i mesteparten av sakens dokumenter.
- (3) Den 15. desember 2023 begjærte påtalemyndigheten fengslingen forlenget i åtte uker, men nå under henvisning til straffeprosessloven § 172.
- (4) Ringerike, Asker og Bærum tingrett tok den 20. desember 2023 begjæringen om fortsatt fengsling til følge. Fengslingsfristen ble satt til 14. februar 2024.
- (5) A anket til Borgarting lagmannsrett, som 28. desember 2023 avsa kjennelse om at han skulle løslates. Det var dissens i lagmannsretten. Flertallet mente vilkårene for varetektsfengsling etter straffeprosessloven § 172 ikke var oppfylt, mens mindretallet kom til at vilkårene for varetektsfengsling var til stede.
- (6) Både tingretten og lagmannsretten har med unntak av slutningen forbudt offentlig gjengivelse av kjennelsene, jf. domstolloven § 130 første ledd bokstav b.

- (7) *Påtalemyndigheten* har anket til Høyesterett. Anken gjelder forståelsen av straffeprosessloven § 172. Det anføres at lagmannsrettens mindretall har tolket bestemmelsen riktig, mens flertallets forståelse ikke er korrekt.
- (8) A anfører at anken i realiteten gjelder lagmannsrettens flertalls bevisvurdering og subsumsjon, som Høyesterett ikke kan prøve. Anken må derfor avvises, subsidiært forkastes. Det gjøres gjeldende at lagmannsrettens flertalls lovtolkning er korrekt.
- (9) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovforståelse, jf. straffeprosessloven § 388 første ledd.
- (10) Lagmannsrettens flertall har kommet til at vilkårene i straffeprosessloven § 172 bokstav a ikke er oppfylt.
- (11) Grunnvilkåret for fengsling etter denne bestemmelsen er at siktede mistenkes for et lovbrudd som kan medføre straff av fengsel i 10 år eller mer. A er siktet for overtredelse av straffeloven § 275, jf. § 15, og kravet til strafferamme er oppfylt. Det må videre foreligge tilståelse eller andre forhold som i særlig grad styrker mistanken. Etter § 172 andre punktum skal det ved vurderingen av om siktede skal fengsles «særlig legges vekt på om det er egnet til å støtte allmennhetens rettsfølelse eller skape utrygghet dersom den mistenkte er på frifot».
- (12) Både lagmannsrettens flertall og mindretall har tatt de riktige rettslige utgangspunktene for vurderingen, men flertallets begrunnelse etterlater etter ankeutvalgets syn tvil om lovbestemmelsen er riktig tolket.
- (13) Ankeutvalget peker særlig på at straffeprosessloven § 172 krever at det foretas en selvstendig vurdering av siktede med utgangspunkt i mistankegrunnlaget mot ham. Vilkåret om «tilståelse eller andre forhold som i særlig grad styrker mistanken», retter seg både mot de objektive og de subjektive straffbarhetsvilkårene. Det at dette mistankegrunnlaget eventuelt ikke når opp til lovens terskel for så vidt gjelder andre medsiktede, er ikke avgjørende.
- (14) Utvalget bemerker at blant de krav som stilles for at fengsling kan skje etter straffeprosessloven § 172, heter det i HR-2020-1549-U avsnitt 17 med videre henvisninger til HR-2018-1218-U avsnitt 11 og Rt-2002-842:
- «Det må foretas en bred helhetsvurdering hvor blant annet de samfunnsmessige behov og rettshåndhevelsessyn som har begrunnet bestemmelsen, vurderes. Og det er ikke tilstrekkelig å foreta en abstrakt vurdering av om hensynet til rettshåndhevelsen eller samfunnets behov tilsier fengsling – det må angis hvilke konkrete omstendigheter som har betydning. På den annen side kreves det ikke påvisning av en konkret og nærliggende fare i den aktuelle saken for at en eventuell løslatelse vil medføre en allmenn reaksjon.»
- (15) Det at det ikke er nødvendig å påvise en konkret og nærliggende fare for at en løslatelse vil medføre en allmenn reaksjon, følger også av lovens uttrykk «egnet til», se Ot.prp. nr. 62 (2002-2003) side 99-100.
- (16) Utvalget tilføyer at helhetsvurderingen som skal foretas etter § 172, også omfatter mistankegrunnlagets styrke, jf. HR-2021-1953-U avsnitt 25, siktedes rolle og om

forholdene – dersom de ble kjent – er «egnet til» å støte allmennhetens rettsfølelse dersom mistenkte er på frifot. Medieomtalen av saken inngår som en del av denne vurderingen, men er i seg selv ikke avgjørende.

- (17) Utvalget er på denne bakgrunn kommet til at flertallets begrunnelse er for snever, og den dekker derfor ikke lovens vurderingstema. Kjennelsen må etter dette oppheves.
- (18) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

Kristin Normann
(sign.)

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)